

Čedo Maksimović

MERENJA U HIDROTEHNICI

*Peritus tractanda virgula furcata
ad inquirendas venas.*

Prof. dr Čedo Maksimović
MERENJA U HIDROTEHNICI

Recenzenti:

Prof. dr Vojislav Vukmirović

Prof. dr Božidar Batinić

Prof. dr Milivoje Simić

Odobreno za štampu na osnovu odluke Veća katedara za osnovne i primenjene hidrotehničke discipline Gradjevinskog fakulteta na sednici od 7. aprila 1993. godine.

Izdavanje ove knjige finansijski su pomogli IRTCUD (UNESCO International Research and Training Centre on Urban Drainage) i Savezni hidrometeorološki zavod iz Beograda.

Izdavač:

Gradjevinski fakultet Univerziteta u Beogradu
Beograd, Bulevar revolucije 73/1

Glavni i odgovorni urednik: Prof. dr Života Perišić

Tehnički urednik i kompjuterski slog i crteži: Vladimir Janković

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

627.13(075.8)

МАКСИМОВИЋ, ЧЕДО

Merenja u hidrotehnici / Čedo Maksimović, – Beograd: Gradjevinski fakultet Univerziteta: 1993 (Beograd: Tehnološko-metalurški fakultet). – 164 str.: graf. prikazi ; 24 cm

Tiraž 200. – Bibliografija: 57 - 58; 161 - 164

ISBN 86-80049-09-3

556.5.08:532.57(075.8)

а) Хидротехника – Мерења б) Хидрометрија
15137804

Štampa:

Tehnološko-metalurški fakultet, Beograd

Tiraž:

200 primeraka

ISBN 86-80049-09-3

Sadržaj

I	Osnove dinamičkih merenja	1
1	Uvod	3
2	Zašto meriti u hidrotehnici	7
3	Oblasti primene merenja i realizatori merenja	13
4	Osnovni pojmovi o dinamičkim merenjima	17
4.1	Klasifikacija podataka dobijenih merenjem	17
4.2	Determinističke veličine i njihovo predstavljanje	19
4.3	Stohastičke veličine, njihova analiza i predstavljanje rezultata	27
4.3.1	Osnovna podela	27
4.3.2	Odredjivanje ustaljenosti i ergodičnosti na osnovu statističkih pokazatelja	28
4.3.3	Ostali statistički pokazatelji i funkcije	31
	Zbirne osobine slučajnih veličina	37
5.1	Uvod	37
5.2	Funkcije koje definišu zbirne osobine	39
5.2.1	Funkcija zbirne gustine verovatnoće	39
5.2.2	Funkcija zbirne raspodele verovatnoće	39
5.2.3	Kros korelaciona funkcija	42
5.2.4	Kros spektralna funkcija	43
5.2.5	Funkcija koherencije	44

6 Dinamičke karakteristike mehaničkih, električnih i hidrauličkih sistema	45
6.1 Uvod	45
6.2 Osnovne funkcije kojima se opisuje dinamičko ponašanje sistema	46
6.2.1 Težinska funkcija	46
6.2.2 Transfer funkcija $h(\tau)$	47
6.2.3 Funkcija frekventnog odziva	47
6.2.4 Dirac-ova delta funkcija	48
6.2.5 Definicija decibela	49
6.3 Primeri analize dinamičkih karakteristika	49
6.3.1 Mehanički sistem	49
6.3.2 Hidraulički sistem	55
BIBLIOGRAFIJA ZA I DEO	57
II Merenja u sistemima sa slobodnom površinom vode	59
1 Poreklo i bilans voda u urbanim sredinama	61
1.1 Poreklo voda	61
1.2 Bilans voda	63
1.3 Pogodnost merenja	66
2 Potrebe za merenjem u zavisnosti od korišćenja podataka	73
2.1 Istorijski pregled	73
2.2 Nova uloga sistema za odvodjenje površinskih voda	75
2.3 Cilj određuje vrstu podataka	78
3 Hidraulički uslovi i načini merenja protoka u kolektorima sa slobodnim površinama	81
3.1 Vrste mernih stanica	81
3.2 Faktori koji utiču na izbor metode merenja i lokacije za mernu stanicu	85
3.3 Hidraulički i konstrukcijski zahtevi	87

3.4	Principi merenja protoka i veze izmedju protoka i dubine	92
3.4.1	Grupe merenja	92
3.4.2	Merač sa normalnom dubinom – prednosti i nedostaci	95
3.4.3	Prelivi i merni kanali – nepotopljeno tečenje . . .	99
3.4.4	Potopljeno prelivanje	115
3.4.5	Metode sa integrisanjem polja brzina	119
4	Uslovi koji odredjuju tačnost merenja i analize grešaka	125
4.1	Greške izazvane hidrauličkim uslovima	126
4.2	Analiza grešaka u merenju skatergrafom (Scattergraph)	132
4.3	Ostali izvori grešaka	135
4.4	Kvantifikacija grešaka	138
5	Neki tipovi senzora, elektronskih instrumenata i akvizicija podataka	147
5.1	Integralno merenje protoka	147
5.2	Merenje brzine u tački i duž linije	150
5.3	Merenje dubine za odredjivanje protoka	153
5.4	Akvizicija podataka	156
	BIBLIOGRAFIJA ZA II DEO	161